

Abdulla Avloniy

(1878- 1934)

- «Tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot, yo najot, yo halokat, yo siyosat, yo falokat masalasidir»

Abdulla Avloniy

Abdulla Avloniy hayot yo`li

- o'zbek madaniyatining ulkan vakillaridan biri, pedagog, jamoat arbobi va yozuvchi Abdulla Avloniy 1878- yilda Toshkent shahrida to'quvchi oilasida dunyoga keldi.
- Abdulla Avloniy boshlang'ich diniy maktabda va madrasada o'qidi, ilm-fanga ixlos qo'ydi. O'zbek va boshqa SHarq xalqlari adabiyotini berilib o'rgandi. Abdulla Avloniy 14 yoshidan boshlab she'rlar yozishni mashq qila boshladi. Uning bu davrda yozgan ilk she'rlari o'sha davr vaqtli matbuot sahifalarida bosilib turdi.
- Abdulla Avloniy xalqni ilm-fan nurlaridan bahramand qilishni o'zining birdan bir burchi deb bildi va 1904- yilda o'zi yashab turgan joy — Mirobodda maktab ochdi.

Abdulla Avloniy hayot yo`li

- Abdulla Avloniy o'zi tashkil qilgan maktabda bolalar diqqatini asosiy fanlarga jalb etib, ularning tezda savodini chiqarishga va aniq fanlardan bahramand bo'lishlariga harakat qildi. U bolalarga jug'rofiya, tarix, adabiyot, til, hisob, handasa, hikmat (fizika) kabi fanlardan ma'lumotlar berdi.
- U 1907- yilda «SHuhrat» deb nomlangan gazeta tashkil etdi va uning sahifalarida mehnatkash xalq manfaatlarini himoya qilishga doir fikrlarni targ'ib etdi. Jumladan, gazetaning birinchi sonida: «Matbuot har insonga o'z holini ko'rsatuvchi, ahvol-olamdan xabar beruvchi, qorong'u kunlarni yorituvchi, xalq orasida fikr tarqatuvchi, ilm, ittifoq, hikmat g'oyalarini yoyuvchidir», deb yozgan edi.

«Birinchii muallim» — «Alifbe»,

- «Birinchii muallim» — «Alifbe», 32 harfning yolg'iz yoziladigan shakllarini bir sahifa alifbo tartibida bergan. SHu sahifada alifning so'z boshida, o'rtasida va oxirida yozilishini ko'rsatgan, so'ng alifni barcha «bosh harflar»ga qo'shib, bo'g'inlar hosil qilgan.

«Ikkinchi muallim» — «O'qish» kitoblari

- «Ikkinchi muallim»da axloq-odobga doir, halollik va poklikka oid turli she'rlar, hikoya, masal va ertaklar jamlangan, rang-barang allegorik qiyofalardan ustalik bilan foydalangan.
- Kitob «Maktab» she'ri bilan boshlanadi. Unda kimki maktabga borsa, o'qisa, savodxon bo'lsa, juda ko'p narsalarga erishishi chiroyli ta'riflanadi:

Maktab dur-u gavhar sochar,
Maktab sizga jannat ochar,
Maktab jaholatdan qochar,
G'ayrat qilib o'qing, o'g'lon!

Abdulla Avloniy ijodi

- Darsliklar:

«Maktab gulistoni»,

«Turkiy guliston yoxud axloq» kabi

She`rlar:

«Bahor keldi»,

«Bulbul»,

«Bola ila gul»,

«Yolg'onchi cho'pon»,

«Tulki ila qarg'a»

Abdulla Avloniy ijodi

- Abdulla Avloniy o'zbek adabiyotida drama janrining rivojlanishiga ham katta hissa qo'shdi. Uning «Advokatlik oson-mi?», «Pinak», «Biz va siz» pesalari adabiyotimiz tarixida o'chmas iz qoldirdi.
- Abdulla Avloniy 1934- yilda vafot etdi. U ma'rifatchi, shoir, dramaturg, jurnalist, rejissor, tarjimon, aktyor, jamoatchi, muallif sifatida xalqimiz qalbida mangu saqlanib qoldi.

Hamza Hakimzoda Niyoziy (1889- 1929)

- Hamza Hakimzoda Niyoziy 1889- yilda Qo'qon shahrida tabib oilasida tavallud topdi. Uning pedagogik faoliyati 1911-yildan boshlandi. U dastlab Qo'qon shahrining Hojibek guzarida kambag'allarning farzandlari va yetim-esir bolalar uchun maktab ochdi.

Hamza Hakimzoda Niyoziy ijodi

- Hamzaning tarbiyachilik faoliyatini uning shu mavzuda yozgan asarlari yanada to'ldiradi. Uning ilm va tarbiyaviy mavzuda yaratgan «Ilm ista», «Maktab», «Kitob», „O'qi», «Qalam», «Hikoya», «To'g'ri so'z bola», «Hikoyat», «Toshbaqa va CHayon», «Bolaning yomon bo'lmog'iga sabab bo'lgan onaning jazosi» kabi she'rlari xarakterlidir. Bu asarlar shoirning 1914-yilgacha bo'lgan ijodidan namuna sifatida tahsinga loyiqdir.

«Maktab xususinda»

Maktab millat quyoshi,
Balki ko'z ila qoshi.
joyi.
Ko'zsiz, qoshsiz kishining
saodat
Qanday xunukdir boshi.

Maktab millatning guli,
Millat aning bulbuli.
Maktabsiz qolgan millat
Boshqa chamanning quli...

Maktab millat saroyi,
Ilm-u adabning
Dunyoda eng
Axtarganlarning joyi.

“Engil adabiyot”

- Hamzaning “Engil adabiyot”ga kiritgan she’rlaridagi bosh qahramonlarning belgili xususiyatlaridan biri – to’g’ri so’zlik. SHoir bolalarni to’g’ri va rostgo’y bo’lishga, zararli va foydasiz ishlardan qochib, ijobiy ishlar bilan shug’ullanishga, kishilarning yaxshi sifatlaridan ibrat olishga chaqirgan.

«To'g'ri so'z bola»

- Bir bola o'qishdan qaytayotganida ikki kishi uning oldini to'sib, biri dedi: «Tanga berurman senga, so'zla birozgina yolg'on menga». SHunda bola unga juda donolik bilan javob beradi:
  - So'zlang, ako, qomatingizga qarab,
Bu so'zingiz aslida yolg'on erur,
Tangaga yolg'onni kirn olgan erur,
Sizda ko'p ekan o'zi yolg'on, ako,
Siz oni avval sotib aylang ado.
Qolsa kamib, yetmay agar sizdanam,
O'rtog'ingizda ko'p erur bizdanam.
Ofarin aytdilar oning so'ziga
Tangani xolis berubon o'ziga.
Hissa: kimki to'g'ri so'zi har qachon,
Tekkizadir doimiy bo'yla hison.

Hamza Hakimzoda Niyoziy ijodi

- 1915-yilda Hamzaning «Milliy ashulalar» to'plami bosilib chiqdi. Bu to'plamdagi she'rlarning ko'pchiligida ma'rifatparvarlik g'oyalarini targ'ib etish davom etadi.
- Shoir «Milliy ashulalar», «Oq gul», «Qizil gul», «Yashil gul» va boshqa to'plamlarida qo'shiqlar bilan xalq ommasini madaniyatli bo'lishga undaydi, zulmdan shikoyat qiladi, ijtimoiy faollikka chaqiradi